

کودکان

لیلا حسین زاده
تپش

شبکه‌های مجازی را که باز می‌کنی، یک‌دفعه حجم بالایی از انواع محتوا مثل سیبلی می‌خوردت وی صورتت؛ از به درد بخور و مفید تا زرد و بی‌خاصیت. بازار مکاره‌بی‌سروته‌بی‌که همه، هدفش هستند؛ از زن و مرد و پیرو جوان تا نوجوان، کودک، نوپا و حتی نوزاد. یکی از محتواهایی که برخی به آن علاقه دارند، صفحات مربوط به بچه‌هاست که به قول معروف هم لایک‌خورش بالاست و هم فالوئر بگیرش. محتواهای تولید شده با موضوع بچه‌ها هم متنوع است و هم بسیار زیاد. بچه‌هایی که در سنین کم زبان‌های خارجی را به مخاطبان خود آموزش می‌دهند، مدلینگ هستند، آشپزی می‌کنند، موسیقی می‌نوازند تا آنهایی که رفتارهای هنجارشکن را به تصویر می‌کشند. نمونه این بچه‌ها در فضای مجازی کم نیست؛ کودک شش، هفت‌ساله‌ای که به شیوه بزرگسالان و با کلماتی بسیار زننده فحاشی می‌کند که برخی مخاطبانش با خنده و شوخی این حرکت را تشویق می‌کنند و برخی دیگر سرتاسف تکان می‌دهند، دختر و پسر خردسالی که پای بساط مواد کشی پدر و مادرشان می‌نشینند و به صورت حرفه‌ای مواد مخدر مصرف می‌کنند، پسر کوچکی که پشت فرمان خودروی شاسی‌بلند پدرش نشسته و با سرعت زیادی در جاده‌های خارج از شهر می‌راند و پدرش هم که کنار او نشسته با افتخار به فرزندش نگاه می‌کند؛ البته پلیس هم که در جاده به کمین رانندگان متخلف نشسته بود، متوجه موضوع شد و بلافاصله خودرو را متوقف کرد. پسر بچه‌ای که در لایو اینستاگرام همراه کسی که ظاهراً پدرش است، پیک مشروب را سرمی‌کشد و ۶۰۰ کامنت و ۱۵ هزار لایک نا قابل ر سخا و تمندانه نصیب صاحب لایو می‌کند، پلیس فتا هم بی‌کار ننشست و به محض گزارش این صفحه، آن را بست. دختر بچه چهار، پنج ساله‌ای در پاسخ به سؤال پدرش که می‌پرسد نوکر توستی خورو کار گر خانه‌تان چه کسی است؟ انگشت کوچکش را به سمت پدر می‌گیرد و با غلظت می‌گوید: «تو» و بعد صدای قهقهه پدر و مادرش بلند می‌شود. در کنار این موارد، احتمالاً ماجرای پسر بچه اینستاگرامی با دو ملکه‌اش که به «سلطان سم اینستاگرام» معروف شد را هم می‌دانید. این پسر نوجوان مقابل لایو اینستاگرام می‌نشست و صحبت‌های نامتعارفی میان او و دو خواهر دوقلویی که نقش ملکه‌های او را بازی می‌کردند، رد و بدل می‌شد که برای بسیاری از مخاطبان عجیب و غیر قابل باور بود. کار چنان به جاهای باریک کشید که پلیس فتا وارد عمل شد. فیلم این رفتارها را ما و خیلی‌های دیگر دیده‌ایم، اما هنوز هم صفحاتی با موضوع کودکان وجود دارد که برخی پدر و مادرها آن را در فضای مجازی بارگذاری می‌کنند بی‌این که بدانند انجام این رفتارها چه تبعاتی برای آنان و فرزندان‌شان به همراه دارد.

تبعات سوء استفاده از کودکان در فضای مجازی

دکتر پروین ناظمی، روان‌شناس در پاسخ به این سوال که چرا برخی والدین اصرار دارند فیلم رفتارهای گاهی نادرست فرزندان کم سن و سال خود را در فضای مجازی به تصویر بکشند، به تپش گفت: «ابتدا باید ببینیم خود والدین چقدر صلاحیت پدر و مادر شدن را دارند. در حال حاضر، زمان به دنیا آوردن فرزند و مسئولیت‌پذیری در برابر او تغییر کرده است. یعنی والدین هنوز در آرزوها و توهماتی که در زندگی‌شان داشتند، مانده‌اند و حالا می‌خواهند تمام اینها را در قالب فرزند خود به دست آورند. من از تماشای رفتار کودکان خردسال در فضای مجازی بسیار لذت می‌برم، اما وقتی می‌بینم پدری کودکش را در آغوش خود نشانده و به جای این که لقمه غذا را در دهان او بگذارد، خود میل می‌کند، برایم آزاردهنده است. یک پدر با انجام این کارها دنبال اثبات چه چیزی است؟ مادری در واکنش به رفتارهای نامناسب فرزند خود می‌خندد، نام این کار چیست؟ رفتار نامناسب یعنی سوء استفاده از کودکی که هنوز منطق و عقلش کامل نشده که به اعتقاد من این نوعی جنایت است؛ جنایت که الزاماً آدم‌کشی نیست. چنین والدینی با انجام این کارها طرح‌واره‌هایی در کودک ایجاد می‌کنند که او بعدها در زندگی زناشویی یا مشاغل خود دچار

مشکل می‌شود. اینجاست که والدین همین بچه‌ها شاکی می‌شوند که فرزندمان چرا این طور شد. پدر و مادرهایی که این طور از فرزندان خود سوء استفاده می‌کنند، هنوز جایگاه خود را پیدا نکرده‌اند. چه معنی دارد که فرزند شش یا هفت ساله را بنشانند و بگویند تورتیاک بکش و مشروب بخور و برقش تا ما بخندیم؟ این رفتارها تحقیرآمیز است و آینده بچه را تهدید می‌کند. خیلی‌ها با دیدن رفتارهای کودک، او را در ذهن خود قضاوت کرده‌اند. بعد از بزرگ شدن این بچه، حتی اگر همه یادشان نباشد، اما دو نفر که یادشان می‌ماند این کودک در دوران کودکی خود چه کرده است و قطعاً برای او جالب نخواهد بود.» این روان‌شناس در ادامه، مشکل اساسی را در رفتار والدین دانست و افزود: «این والدین هنوز ویژگی‌های پدر و مادر بودن را ندارند، اما صاحب فرزند شده‌اند و حالا می‌خواهند تمام کمبودها و محرومیت‌های‌شان را با سوء استفاده از کودک خود، حتی به ضرر او جبران کنند. اصلاً شاید خود والدین اختلال شخصیت داشته باشند یا قوه تشخیص‌شان آن قدر ضعیف است که فرزند خود را به انجام برخی کارها وادار می‌کنند و به عواقب آن فکر نمی‌کنند. برخی خانواده‌ها نسبت به فرزندان خود اصولگرایانه رفتار می‌کنند، اما بعضی دیگر دموکرات هستند؛ یعنی نه به فرزندان خود زور می‌گویند

و نه خیلی به حال خودشان رها می‌کنند، اما به آنها نکات خوب و بد را گوشزد می‌کنند.»

ناظمی در پاسخ به این سوال که از میان چشم و هم چشمی، رفع کمبودها، رقابت یا ولع برخی والدین برای گرفتن تبلیغات مالی در فضای مجازی، کدام مورد باعث می‌شود تا برخی والدین از فرزندان خود به این شکل بهره‌برداری کنند، ادامه داد: «یک اشکال اساسی اینستاگرام این است که برخی افراد وقتی در این فضا قرار می‌گیرند، با خود می‌گویند «مگر من نمی‌توانم؟! صبر کن ببین چه حرکتی انجام می‌دهم!» بعد بدون اطلاعات و با رفتارهای نامناسب وارد تبلیغات می‌شوند که این تبلیغات هم بخشی از رقابت است. نمایش رفتار خلاقانه دختر یا پسر خردسال و تبلیغ آن هیچ ایرادی ندارد و به نوعی برای سایر کودکان و والدین هم الگوسازی مثبت می‌شود، اما انجام رفتارهای ناپسند، هم تاثیر منفی روی کودک و طرح‌واره‌های او در آینده دارد و هم موجب الگوسازی منفی برای سایر کودکان و خانواده‌ها می‌شود که خطرناک است. برخی والدین انجام برخی رفتارها توسط کودک‌شان را توانمندی می‌دانند، اما باید ببینیم خانواده‌ها توانایی فرزندشان را در چه چیزهایی می‌بینند و چطور تعریف می‌کنند. آیا این توانمندی است که بچه شش، هفت ساله رانندگی کند؟ یعنی والدین این بچه لحظه‌ای احساس خطر یا مسئولیت‌پذیری نمی‌کنند؟ اتفاقاً، یک لحظه است و ممکن است تا آخر عمر فرزند و پدر و مادر را درگیر خود کند.»